

Seminar Nr. 1

Șiruri numerice (recapitulare)

Lector Dr. ADINA JURATONI

Departamentul de Matematică

UNIVERSITATEA POLITEHNICA TIMIȘOARA

0.1 Șiruri numerice

1. a) Să se arate că șirul $I_n = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sin^n x dx$, $n \in \mathbb{N}^*$ verifică relația de recurență

$$I_n = \frac{n-1}{n} I_{n-2}, \quad n \geq 2;$$

b) Să se demonstreze folosind criteriul cleștelui formula lui Wallis

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left[\frac{(2n)!!}{(2n-1)!!} \right]^2 \frac{1}{2n+1} = \frac{\pi}{2}.$$

Indicație. a) Folosim formula de integrare prin părți

$$I_n = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sin^{n-1} x (-\cos x)' dx = \dots$$

b) Reamintim semnificația simbolului dublu factorial !!:

$$(2n)!! = 2 \cdot 4 \cdot 6 \cdot \dots \cdot (2n)$$

$$(2n+1)!! = 1 \cdot 3 \cdot 5 \cdot \dots \cdot (2n+1)$$

Din a) rezultă $\frac{I_n}{I_{n-2}} = \frac{n-1}{n}$, $n \geq 2$ și făcând succesiv pe $n = 2m$, respectiv

$n = 2m+1$ se arată că $I_{2m} = \frac{(2m-1)!!}{(2m)!!} \cdot \frac{\pi}{2}$, respectiv $I_{2m+1} = \frac{(2m)!!}{(2m+1)!!}$.

Se arată că șirul (I_n) este descrescător

$$I_{2m+1} \leq I_{2m} \leq I_{2m-1}$$

Se obține dubla inegalitate

$$\frac{(2m)!!}{(2m+1)!!} \leq \frac{(2m-1)!!}{(2m)!!} \cdot \frac{\pi}{2} \leq \frac{(2m-2)!!}{(2m-1)!!}$$

care înmulțită cu $\frac{(2m-1)!!}{(2m)!!} \cdot \frac{2}{\pi}$ prin trecere la limită pentru $m \rightarrow \infty$ rezultă egalitatea din enunțul problemei.

[2.] a) Să se arate că $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[n]{n!}}{n} = \frac{1}{e}$.

b) Folosind rezultatul anterior, arătați că $\lim_{n \rightarrow \infty} (\sqrt[n+1]{(n+1)!} - \sqrt[n]{n!}) = \frac{1}{e}$.

Indicație. a) Fie $a_n = \frac{n!}{n^n}$. Se folosește rezultatul

Dacă (a_n) este un șir de numere pozitive și $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} = a$ atunci $\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} = a$.

b) Se folosește lema lui Cesaro-Stolz pentru $a_n = \sqrt[n]{n!}$, $b_n = n$.

[3.] Să se studieze convergența șirului

$$x_n = 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots + \frac{1}{n} - \ln n, n \in \mathbb{N}, n > 1.$$

Indicație. Se arată că șirul e monoton și mărginit.

[4.] Se consideră șirul $(x_n)_n$ dat de relația de recurență

$$x_n = \frac{1}{12}x_{n-1} + \frac{1}{2}x_{n-2}, \quad n \in \mathbb{N} \setminus \{1\},$$

unde $x_0 = 1$ și $x_1 = \frac{1}{2}$.

i) Determinați termenul general al șirului;

ii) Calculați $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n$.

Soluție. i) Ecuația caracteristică asociată șirului este: $r^2 - \frac{1}{12}r - \frac{1}{2} = 0$, echivalentă cu $12r^2 - r - 6 = 0$. Soluțiile ecuației sunt $\frac{3}{4}$ și $-\frac{2}{3}$. Prin urmare, forma generală a șirului x_n este dată de

$$x_n = a \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^n + b \cdot \left(-\frac{2}{3}\right)^n.$$

Din condițiile $x_0 = 1$ și $x_1 = \frac{1}{2}$ obținem sistemul algebric $\begin{cases} a + b = 1 \\ \frac{3}{4}a - \frac{2}{3}b = \frac{1}{2} \end{cases}$ cu

soluția $a = \frac{14}{17}$, $b = \frac{3}{17}$. Prin urmare, șirul x_n este de forma

$$x_n = \frac{14}{17} \left(\frac{3}{4}\right)^n + \frac{3}{17} \left(-\frac{2}{3}\right)^n.$$

ii) Cum $\left| \left(-\frac{2}{3} \right)^n \right| < \left(\frac{3}{4} \right)^n$ rezultă că $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = 0$.

[5.] Se consideră şirul $(x_n)_{n \in \mathbb{N}^*}$ definit astfel: $x_1 = 3$, $x_2 = 10$, iar pentru $n \geq 1$ avem relaţia de recurenţă

$$x_{n+2} - 7x_{n+1} + 12x_n = 6n + 1.$$

i) Să se determine termenul general al şirului;

ii) Calculaţi limita acestui şir.

Soluţie. i) Ecuaţia caracteristică asociată şirului este: $r^2 - 7r + 12 = 0$ cu soluţiile $r_1 = 3$ şi $r_2 = 4$. Prin urmare $x_n^0 = a \cdot 3^n + b \cdot 4^n$. Determinăm termenul general de forma

$$x'_n = a_0 n^k + a_1 n^{k-1} + \dots + a_k$$

care satisface relaţia

$$x'_{n+2} - 7x'_{n+1} + 12x'_n = 6n + 1.$$

Se observă că $a_0 = a_1 = \dots = a_{k-2} = 0$, deci $x'_n = \alpha n + \beta$, deci prin înlocuire se obţine

$$[\alpha(n+2) + \beta] - 7[\alpha(n+1) + \beta] + 12(\alpha n + \beta) = 6n + 1,$$

adică $6\alpha n - 5\alpha + 6\beta = 6n + 1$ de unde prin identificarea coeficienţilor se obţine $\alpha = 1$, $\beta = 1$. Prin urmare forma şirului este

$$x_n = a \cdot 3^n + b \cdot 4^n + n + 1.$$

Cum $x_1 = 3$ şi $x_2 = 10$ avem $\begin{cases} 3a + 4b = 1 \\ 9a + 16b = 7 \end{cases}$, de unde rezultă $a = -1$, $b = 1$.

Şirul căutat are forma

$$x_n = 4^n - 3^n + n + 1.$$

ii) $\lim_{n \rightarrow \infty} (4^n - 3^n + n + 1) = \lim_{n \rightarrow \infty} 4^n \left[1 - \left(\frac{3}{4} \right)^n + \frac{n}{4^n} + \frac{1}{4^n} \right] = \infty$.